

Könnyező fák: Magyar írók cigány novellái

„Milyen nagyszerű is lehet művésznek lenni, de mégis dilettánsnak, minden éjszakát átmulatni, elhegedülni ezt a rongyos életet. Mennyire megértem őt.”* – így sóhajtott fel a művész-polgár Kosztolányi Dezső, miután újságíróként egy interjú erejéig betekinthezett egy igazi bohém cigányprímás életébe a századfordulón. A múlt század magyar irodalmának nagyjai számára a cigányság: vad és talán irigylésre méltó szabadság, parasztrómantika, kulturális egzotikum és mély, szimbolikus emberi tragédia. A Kőrössi P. József által szerkesztett kötet elsőként igyekszik egybegyűjteni a huszadik századi magyar elbeszélő irodalom legszebb dokumentumait a legnagyobb hazai kisebbség életéről és életérzéséről, történelméről, múltbeli falusi és jelenkori városi hányattatásairól, olyan jól ismert szerzők műveivel, mint Krúdy Gyula, Ady Endre, Móricz Zsigmond, Tamási Áron, Gárdonyi Géza, Csáth Géza és Kosztolányi Dezső.

A kötetben szereplő írások mind-mind különféle, különböző értelemben társadalmi periférián lévő emberi sorsok érzékeny, kedélyes vagy lehangoló lenyomatai. Egy részük anekdotikus, kedves történeteket mond el szerethető paraszti figurákról, magyar és cigány együttéléséről egy valahavolt, békebeli világban. Ady Endre, Móricz Zsigmond és mások elbeszéléseiben a cigány bohém, ösztönös, öntörvényű zenész-művész vagy kedves csirkefogó. Móricz *A cigány malaca* című írásában a ravasz Gyuri háromszor is átveri földesurát, annak mégis mindig megesik rajta a szíve, és hallunk a forgalomból kivont pénzt hamisító nagyidai cigányokról is.

Más írások éppen fájdalmas, naturalista módon hoznak közelebb hozzánk egy olyan világot, amit legtöbben legszívesebben elzárnánk szemünk elől. Mándy Iván a kötet címét adó novellájában Spinyóka, az elhagyott és megalázott cigánylány, vagy Szabó István kötetzáró *A lázadó*-jában a végletekig heccelt és gyilkosságba hajszolt vályogvető alakjában a cigányság a kitzasztottság, gyökértelenség, szimbólumává fokozódik. Hunyady Sándor *Az öngyilkos* című elbeszélésében az egykori mosdatlan kolduskislány hiába tör ki a nyomorból, és jut el amerikai milliomosok és filmsztárok ágyáig, kívülállása és magánya nem enyhül, így végül sikerei csúcsán az öngyilkosságba, a „repülés mámorába” menekül.

A rendhagyó válogatás változatos, színes és emberi képet nyújt egy több száz éve velünk élő népcsoport kultúrájáról és magyarsághoz való viszonyáról. A korábban már nagy sikert

aratott kötet most a Noran Libro gondozásában jelent meg újra, melyből hosszabb részleteket a <http://www.romapage.hu/ajanlo/zeneajanlo/article/112980/96/> címen olvashatunk.